

Mit nyújthat tehát az új tudományág a könyvtárügy elmélete és gyakorlata számára?

A könyvtárhasználóra vonatkozó vizsgálatoknak két típusát különböztethetjük meg, általánosítási szintjük alapján. Az egyik típust a magasfokú általánosítás jellemzi. Intenzív kutatások tartoznak ide, melyek a használók beállítódását, tájékozódási és kutatási szokásait reprezentatív érvénnyel tárják föl. Elemzik a manifeszt és a latens igényeket, a szubjektív és az objektív szükségletek viszonyát, a szociális tényezők meghatározó szerepét. E kutatások eredményei nem alkalmazhatók közvetlenül a könyvtári gyakorlatban, de nélkülözhetetlen információkat szolgáltatnak a könyvtárelmélet és a könyvtárügy stratégiája részére. Új megvilágításba helyezik a könyvtárügy külső oldalát, amikor feltárják a szolgáltatások kínálat-szükséglet viszonyát, és belső oldalát is, amikor a könyvtár szervezetszociológiai elemzését nyújtják. Mindkét megközelítés új szempontokat ad a könyvtárosi hivatás pontosabb leírásához is.

A könyvtárhasználóra vonatkozó kutatások másik típusát az alacsonyfokú általánosítás jellemzi. Míg az előző típus a könyvtárelméletet és a könyvtári stratégiát szolgálja, addig ez a típus a gyakorlatot, elsősorban az egyes könyvtárak gyakorlati munkáját. E vizsgálatok egy-egy könyvtár meglévő szolgáltatásainak ismertségét, kihasználtságát mérik fel, céljuk az alacsony kihasználtság okának felderítése. Viszonylag csekély ráfordítással, 20-40 szűrőpróba jellegű kérdéssel is elvégezhetők, ha nem lépik át a kitűzött konkrét cél körét, és lemondanak az okok kvantitatív elemzéséről.

A könyvtárosi szemléletmód és a könyvtári gyakorlat fejlődését nagyobb távlatban így jellemezhetjük: kezdetben az eszköz állt a figyelem középpontjában (a könyv, a folyóirat); majd a szakmai munkafolyamat került középpontba (pl. a katalógusszerkesztés). Jelenleg új magatartásmód honosodik meg, a figyelem a használóra irányul. A könyvtárhasználóval való intenzív foglalkozás kedvezően egészíti ki a korábbi egyoldalú szemléletet. Ez az új szemléletmód a könyvtárügy egészének fejlődését is képes lesz előbbre vinni.

Védőberendezés könyvek lopása ellen

A lopásból eredő könyvveszteség csökkentésére elektronikus lopásgátló berendezést készítettek. A berendezés működésének alapelve, hogy elektronikusan érzékelhető jelzőcsikokat helyeznek el a könyvekben, folyóiratokban, lemezekben, s ha az olvasó nem megfelelően kölcsönzött dokumentumot akar kivinni az épületből, a kijáratnál elhelyezett jelzőberendezés riasztja az ellenőrző személyzetet.

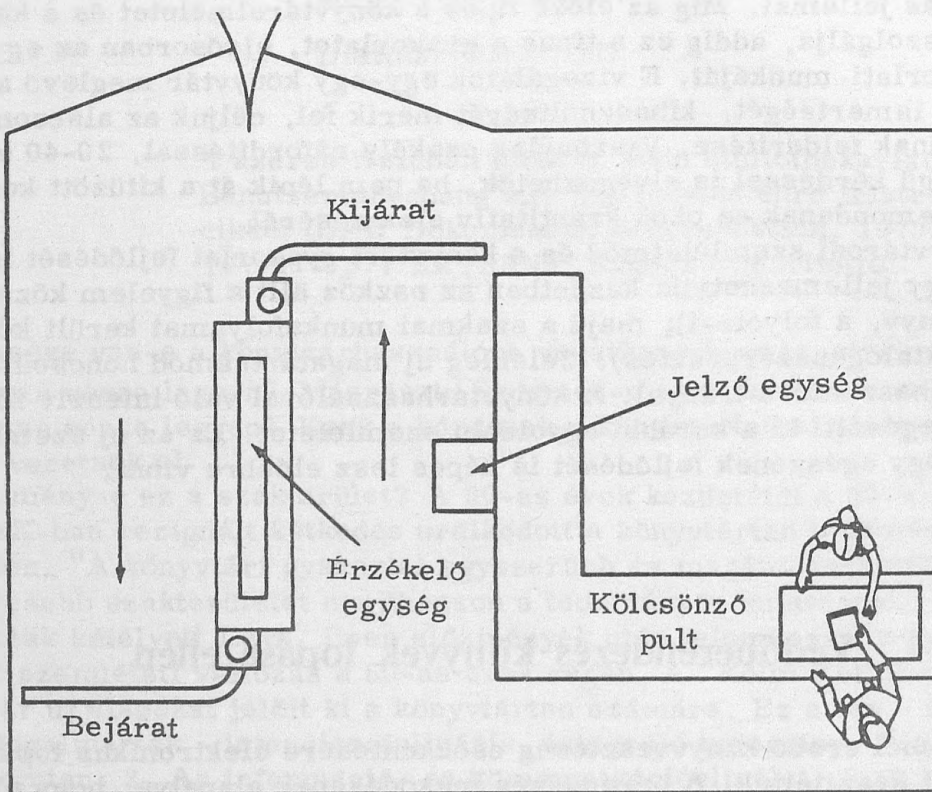
A dokumentumokban elhelyezhető érzékelő csikok könnyen beragaszthatók és észrevehetetlenek. Kétféle jelzőcsik van, állandóan érzékelő és semlegesíthető. A felszerelt rendszer típusától függ, hogy melyiket alkalmazzák. A jelzőcsik semlegesítését egy egyszerűen kezelhető, kisméretű, bárhol elhelyezhető berendezés végzi. A kölcsönzőpult előtt közvetlenül elhelyezett vagy távolabbi (berendezési tárgyakkal, korláttal kialakított) kijáratú folyósó

végében álló rácsos formájú szerkezet kelti az elektromos teret és a vele szemben álló jelzőegység végzi a riasztást, ha felfogja az érzékelőcsikról a jeleket. Az érzékelőcsikokat akár fém fóliában csomagolva is, bármilyen helyzetben érzékeli a berendezés. Az általában ruházatban stb. előforduló fém vagy mágneses tárgyak nem zavarják a berendezés működését. Három típusu készülék szerelhető fel a könyvtárakban.

1. Teljes kölcsönzési rendszer: a dokumentumokban semlegesíthető jelzőcsikokat helyeznek el. A kölcsönzőpultnál a kölcsönzési adminisztrációval egyidőben semlegesítik a jelzőcsikokat. Az így kezelt anyaggal haladhat át az olvasó a nyomozó berendezés előtt.

2. Áthaladási rendszer: a dokumentumokban nem semlegesíthető jelzőcsikokat ragasztanak. Az olvasó a kölcsönzőpultnál leadja az anyagot. Áthalad a berendezés előtt, s utána átveheti a kikölcsönzött dokumentumokat.

3. Kombinált rendszer: a kölcsönözhető anyagba semlegesíthető csikokat, a nem kölcsönözhetőbe állandóan érzékelő jelzőcsikokat ragasztanak.

A kölcsönzési adminisztráció során a kölcsönzött anyag jelzőcsikjait semlegesítik. Ha nem kölcsönözhető anyagot tesznek a semlegesítő berendezésbe, az jelzi a tévedést.

A forgalmazó cég - a 3M Company - a berendezés felszerelése után egy éves garanciát vállal. Bármilyen tervezési, felhasználási kérdésben költség-térítés nélkül konzultálnak a szakemberek. A rendszer eddigi alkalmazásával átlag a könyvvesztés 80 %-os csökkentését érték el a könyvtárak.

TÖRÖK Sára